

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2025-1234

8.12.2025

Gjensidige Forsikring ASA

Retts hjelp

Tvist om immaterielle rettigheter – sammenheng med sikredes erverv?

Sikrede fremmet krav om retts hjelpdekning i forbindelse med en tvist om immaterielle rettigheter (urettmessig bruk av produktdesign og bilder). Foretaket avsto retts hjelpdekning for den aktuelle tvisten og viste til unntaket for tvist som hadde sammenheng med sikredes erverv. Sikrede mente tvisten var av privat karakter, og at han verken nå eller tidligere hadde hatt noen virksomhet knyttet til det aktuelle produktet. Ei heller hatt noen økonomisk avkastning. Sikrede mente derfor at unntaket ikke kom til anvendelse. Nemnda kom til at unntaket for tvist som har sammenheng med erverv kom til anvendelse, og viste til at de tapet lisensinntektene var angitt til flere hundre tusen kroner, og at en slik inntekt på et kommersielt produkt, med utgangspunkt i en lisensinntekt fra produksjon og salg av et design man har opphavsrett til, klart ville være «erverv» – virksomhet for å tjene penger.

ANTATT ØKONOMISK OMFANG: kr 100 000

Saksfremstilling

Saken gjelder krav om retts hjelpdekning for tvist om immaterielle rettigheter.

Sikrede har retts hjelpforsikring gjennom innboforsikringen i foretaket. Forsikringen omfatter ifølge forsikringsbevis utstedt 31.5.24:

Hvilke tvister?

Dekkes:

Tvister som er oppstått når forsikringen er i kraft, med mindre tvisten er unntatt ...

Dekkes ikke

- Tvist som har sammenheng med sikredes yrke eller erverv.

Sikrede søkte den 15.5.25 om retts hjelpdekning for tvist med to selskap. Selskapene, et produksjonsselskap A og et salgsselskap B, hadde ifølge sikrede produsert og solgt et produkt som han hadde opphavsretten til. Selskapene hadde også benyttet to av sikredes bilder i annonsering av produktene. Produktet var tidligere produsert og solgt av selskap C, som sikrede hadde et samarbeid med. Selskap C ble avviklet i 2019. Sikrede ble først i januar 2025 klar over at hans design og bilder ble benyttet ved produksjon og markedsføring av selskapene A og B.

Sikrede opplyste i skademeldingen at han tidligere hadde tilskrevet selskapene A og B. I brev til salgsselskap B utalte sikrede at han mente selskapet urettmessig utnyttet opphavsretten for produktet i form av markedsføring, salg og bildebruk. Sikrede etterlyste informasjon om salg og fortjeneste, som utgangspunkt for å diskutere en løsning. I brev til produksjonsselskap A av 12.5.25 redegjorde sikrede for grunnlaget for den urettmessige bruken av designet og bildene:

Jeg forbehold meg retten til å forfølge saken rettslig og kreve kompensasjon for urettmessig bruk og økonomisk tap. Jeg oppfordrer likevel til at (produksjonsselskap A) nå tar ansvar og innleder en konstruktiv dialog om oppreisning og erstatning...

Som vedlegg til brevene ble det fremlagt et udatert notat med utregninger av selskapenes eventuelle vinning ved produksjon og salg av produktet. Notatet inneholdt utregninger av lisenskostnader ved gitte forutsatt produksjon-/salgstall. Forutsetningen var da at produksjonen var gjort etter avtale om lisensproduksjon av sikredes produkt. Dette var altså lisenskostnader selskapene hadde spart. Det var også gjort en utregning knyttet til urettmessig bruk av bilder.

Sikrede opplyste 20.5.25 i chatmelding til foretaket:

Min økonomiske interesse i saken er enkelt og greit at det foreligger to selskaper der ute som har drevet vinning på mitt produkt og opphav jmf. åndsverksloven og markedsføringsloven. dette viser seg å ha pågått i ca 12 år og beløpene er kommet opp i 2-3 mill kroner bare for (produksjonsselskapet) bildebruk, bildeformidling, produksjon og vinning. (Salgsselskap B) på sin side har hatt samme vinning i form av bildebruk og salgsvinning av mitt produkt. Ca 2-3 millioner.

Foretaket avsto 28.5.25 krav om retts hjelp og viste til unntaket for saker som har sammenheng med yrke eller erverv. Sikrede klaget 30.5.25, men foretaket opprettholdt 5.6.25.

Sikrede klaget saken inn for Finansklagenemnda 5.6.25.

Sikrede krever retthjelpdekning under innboforsikringen og bestrider at unntaket for erverv kommer til anvendelse. Tvisten gjelder hans personlige rettigheter, og dette er private rettigheter som enhver opphavsperson har, uavhengig av om det utøves næringsvirksomhet. Sikrede har aldri vært innehaver eller eier av selskap C. I en begrenset periode (2013–2019) tillot sikrede at hans immaterielle rettigheter ble benyttet av selskap C gjennom en muntlig samarbeidsavtale. Sikrede mottok ingen betaling, vederlag eller fortjeneste på dette, og hadde ingen tilknytning til selskap C utover dette samarbeidet. De aktuelle krenkelsene fra selskap A og B startet før samarbeidet med selskap C, og har fortsatt etter avviklingen. Kravet sikrede fremmer er ikke ledd i en næringsinntekt. Sikrede fremmer det som privatperson for å få stoppet, og for å bli kompensert for misbruk av verk, ikke som del av virksomhet.

Sikrede har vist til Finansklagenemnda sin avgjørelse 2024-1102.

Forsikringsforetaket avviser ansvar og viser til unntaket for tvist som har «sammenheng med sikredes yrke eller erverv». Sikrede har krevd vederlag fra selskapene A og B for urettmessig produksjon og salg av sikredes åndsverk (design av produktet), samt bildebruk. Formuleringen «erverv» betyr virksomhet for å tjene penger, men det er ikke krav om at det er registrert et faktisk AS eller ENK. Formuleringen «har sammenheng med» gir en vid årsaksbeskrivelse og tilsier at også en mer beskjedne tilknytning til erverv må være tilstrekkelig. Det avgjørende er at det dreier seg om inntektsbringende arbeid. Hovedformålet er å tjene penger og at de andre firmaene tjener penger på det som foretaket forstår at sikrede mener er sitt verk/arbeid.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om foretaket er ansvarlig under retthjelpdekningen.

Sikrede har retts hjelpforsikring som har unntak for tvist som har sammenheng med sikredes yrke eller erverv.

Den aktuelle tvisten gjelder brudd på opphavsrettigheter og krav fra sikrede om stansing av og kompensasjon for urettmessig bruk av produkt og bilder fra selskapene A og B. Sikrede anfører at han har opphavsrettighetene. Han krever derfor stans av ulovlig produksjon og salg av produktet, samt bruk av bilder til markedsføring. Han krever også kompensasjon for den urettmessige bruken

gjennom flere år. Kravet tar utgangspunkt i den fortjeneste/vinning selskapene har hatt ved den urettmessige bruken, beregnet på grunnlag av selskapenes fortjeneste ved å ikke ha betalt lisenskostnader og godtgjørelse for bruk av bilder til sikrede.

Uttrykket «erhverv» betyr virksomhet for å tjene penger. Formålet med unntaket er å avgrense mot virksomhet som drives på profesjonell basis. I retts- og nemndspraksis har man lagt til grunn at virksomheten må ha et visst profesjonelt preg, og at den økonomiske avkastningen må ha en viss størrelse jfr. RG 2000 s. 1545 og FinKN 2025-203 og 2024-1102, 2019-954, 2020-742 og 2024-393.

Avgjørende blir da en skjønnsmessig vurdering av virksomhetens omfang, den økonomiske avkastningen, den skattemessige behandlingen av inntekten, sikredes aktivitet, om virksomheten krever særlig kunnskap eller erfaring etc., jf. bl.a. RG 2000 s. 1545.

Det er ikke fremlagt opplysninger om sikrede har drevet virksomhet knyttet til utvikling, produksjon eller salg av produktet, eller hva slags utdannelse eller yrke/yrkesbakgrunn sikrede har. Det er derfor uklart om utvikling av produktet har en naturlig sammenheng eller tilknytning til sikredes øvrige virksomhet eller arbeid. Det er opplyst at sikrede tidligere hadde en vederlagsfri samarbeidsavtale med et firma som produserte og solgte det aktuelle produktet frem til 2019, men uten vederlag kommer spørsmålet om erverv ikke på spissen.

Nemnda legger til grunn at det aktuelle produktet er et tilleggsprodukt for anleggsdeler i større røranlegg som er utviklet for å løse en konkret utfordring som kan oppstå mange steder, og at produktet er egnet for masseproduksjon. Utviklingen av produktet fremstår derfor å ha som formål å tjene penger, selv om det ikke tidligere har tilført sikrede slik inntjening. Det er ikke fremlagt informasjon som tilser at produktet har noen privat betydning til bruk i en hobby e.l. Slik saken er opplyst krever utvikling av produktet også særlig kunnskap om behov for og utvikling av produktet.

Sikrede har ikke hatt noen næringsinntekt (løpende inntekt eller gevinst), og har heller ikke hatt noe selskap registrert knyttet til produktet. Følgelig er det heller ikke betalt næringskatt gjennom noe selskap. På den annen side vil sikredes krav mot selskapene A og B kunne etablere en slik løpende inntekt. Sikrede krever kompensasjon tilsvarende selskapenes eventuelle vinning ved produksjon og salg av produktet beregnet med utgangspunkt i lisenskostnader ved gitte produksjons- og salgstall. Tapte lisensinntekter er angitt til flere hundretusen kroner, og sikrede har forklart at hans økonomiske interesse knytter seg til den urettmessige vinningen til selskap A og B på flere millioner kroner.

Nemnda mener at en slik inntekt på et kommersielt produkt, med utgangspunkt i en lisensinntekt fra produksjon og salg av et design man har opphavsrett til, klart vil være «erhverv» – virksomhet for å tjene penger.

Formuleringen tvist som har «sammenheng med sikredes [...] erverv» oppstiller ikke noe krav til en «løpende» virksomhet, og heller ikke til at sikrede tidligere har hatt en slik virksomhet. En tvist som knytter seg til brudd på opphavsrett og etterbetaling for urettmessig bruk av denne fra kommersielle parter fremstår å ha en klar «sammenheng med» sikredes «erhverv». De fremlagte brev til selskapene A og B viser at hensikten er å forhindre urettmessig bruk av noe sikrede har skapt, men at sikrede også krever å bli kompensert for den urettmessige bruken over mange år – altså å få etterbetalt tapt inntjening på sikredes eget design og bilder.

Sikrede viser til at tvisten har sammenheng med private forhold. Uttrykket «sammenheng med» betyr ikke at tvisten bare har sammenheng med erverv, eller at erverv må være det vesentlige elementet i tvisten. Det er nok at det er en forbindelse mellom tvisten og aktiviteten for å tjene penger. At tvisten også har sammenheng med private forhold, spiller ingen rolle.

Selv om det er et privat anliggende at sikredes design og bilder er urettmessig benyttet, og at sikrede vil stoppe dette, gjelder tvisten etterbetaling av kompensasjon for denne bruken, i form av erstatning basert på lisensinntekter for bruk av sikredes design ved produksjon av varer. Den har derfor også sammenheng med virksomhet for å tjene penger. Unntaket for tvist som har sammenheng med erverv kommer derfor til anvendelse.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Foretaket gis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Trine Vøien (bransjerepresentant) og Eirinn Landgren (forbrukerrepresentant).